

CAT

DESCOBREIX INCA

un viatge cultural
per l'evolució de la ciutat

**VISITES GUIADES
AL PATRIMONI D'INCA**

Ajuntament d'Inca

#10

Visita al Cementiri d'Inca. Història

Ponent: Gabriel Pieras Salom, cronista oficial i arxiver honorari d'Inca.

Cementiri d'Inca³⁷

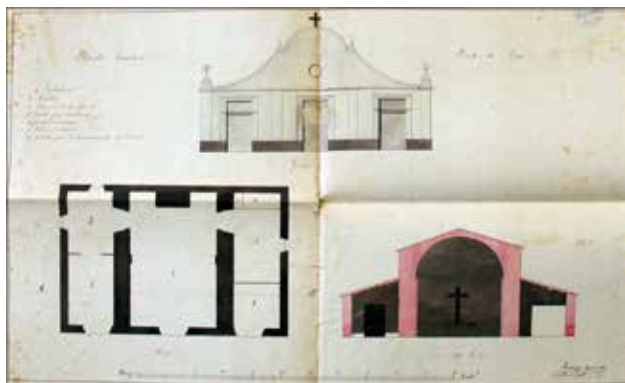
Dins el món cristià, especialment, els cadàvers de les persones eren enterrats dins les esglésies parroquials i conventuals o fora d'elles, als seus voltants, segons la seva capacitat econòmica i social. Uns eren enterrats als altars majors, altres a les capelles laterals, altres al bell mig dels temples, altres a les fosses que tenien en propietat els gremis, i aquells que no tenien aquesta economia eren enterrats al fossar que solia estar just davant dels temples i voltats, generalment, de parets. Eren esglésies, parròquies i convents de vius i de morts. Això naturalment creava problemes sanitaris que començaren a ser denunciats per distints autors a llibres i fullets.

La Reial cèdula de 3 d'abril de 1787, llei I, títol III de la "Novíssima recopilación", disposava l'obligació de construir cementeris a determinada distància dels nuclis habitats i la prohibició d'enterrar dins les esglésies, o fora d'elles, amb excepcions molt especials, com bisbes, abats, abadesses, priors, canonges distingits, etc. Aquest text legal indicava que la construcció dels nous cementeris aniria a càrrec dels rectors pagant, però, amb fons procedents de les fàbriques de les esglésies i de l'erari públic. Aquí, a Mallorca i a Inca, no es va dur a terme. Haurien de passar alguns anys. Fou en escrit imprès que arribà a tots els ajuntaments, de data 3 de gener de 1814, quan Guillermo de Montis (en aquells moments cap superior polític de les Balears) i el secretari Rafael Manera prohibiren els enterraments dins poblacions, i es basaven en el Decret d'1 de novembre de l'any 1813 emanat de la Regència del Regne, i que és conforme a la Constitució i a la Llei d'11 de novembre de 1811. Les Corts assenyalaren un mes per construir els cementeris fora poblat, malgrat que fos de manera provisional. El fullet que arribà a Inca al principi de gener de 1814 no es posà en pràctica fins a 1820, sis anys després.

Aquesta breu publicació editada a la impremta de Melchor Guasp consta d'un llarg i ben explicat preàmbul, 18 capítols i un final on mana i ordena les dites construccions. A Inca, abans de 1820, hi havia tres llocs d'enterrament: l'església de la parròquia de Santa Maria la Major amb el fossar exterior i les esglésies de Sant Francesc i Sant Domingo. Després de l'obertura del nou cementeri, primerament rural i després municipal, ja no s'enterrà més a les esglésies. Tan sols seguiren enterrant dins el seu propi cementeri les monges jerònimes de Sant Bartomeu, com encara així ho segueixen fent.

El primer que enterraren al nou cementeri fou Jaume Ferrer, "Borratxon", i al seu testament i "mandas pías", en poder del P. Francesc Ferrer, religiós observant, del dia 27 de maig del mateix any, mana que se l'enterri a l'església de Sant Francesc vestit amb l'hàbit franciscà (com és bo de veure, no es féu la seva voluntat). En aquesta nota de defunció del Llibre sacramental de l'Arxiu Històric Parroquial, de dia 6 de desembre de 1820, hi ha un curiós text que diu: "Yo, el infrascrito, bendecí dicho cementerio (referint-se al nou) a los 3 de diciembre de 1820, asistiendo a la bendición todo el Ayuntamiento, Clero Secular y las comunidades de Dominicos y Franciscanos de esta villa. De que doy fe. Dn. Juan Amengual, Pro. y Rector de Inca".

Dins els primers llibres de l'inici de la reforma (Llibre de comptabilitat i de venda de sepultures) del cementeri antic de 1820, iniciats l'any 1860 (Arxiu Històric Municipal d'Inca. Sanitat. Números provisionals 627, 628 i 629), hi ha dos folis escrits a mà que val la pena transcriure: "El cementeri de la vila d'Inca, situat en el camí de Sencelles, fou fet per ordre del Govern en lo any 1820 essent batle Dn. Miquel Munar, 'Xesquet', i rector de la parròquia el Dr.

Dn. Joan Amengual. Dit cementeri va ser comprat a Dn. Jaume Llompart, 'Catiu', i això és el motiu que per espai de molts anys no li deien altra cosa més que can Catiu. Va ésser beneït en el mes de Desembre de 1820 i el primer que hi enterraren va ésser en Jaume Ferrer, 'Borratxon'. Augmentant sa població i el número d'ànimes de la Vila, va ésser engrandit aquest cementeri des del tercer caminal transversal, això és quasi una meitat de lo que abans era. Per espai de 40 anys va estar dit cementeri poc cuidat, fins que a 1860, essent batle Dn. Joan Coll i Martorell, tot lo ajuntament nomenà una comissió composta del mateix Sr. Batle, de Dn. Miquel Amer i Jaume, dels regidors honor Jordi Reus i honor Miquel Pujades, de can Lau, i de Dn. Francesc Brunet, Prevere i Beneficiat a la parròquia d'Inca, a fi d'arreglar i posar d'un mode decent dit cementeri. En lo any 1860 solament se va fer el pou, donat a escarada per 50 lliures però se feren bastants preparatius per començar l'obra, lo que s'efectuà a principis del mes de gener de 1861. El qui va formar el pla de l'obra fou Dn. Llorenç Robira (sic) i el qui va executar dita obra fou mestre Jaume Llompart i Rubí, 'Verguny', servint sempre de manobre Llorenç Ramis, 'Lluch' i essent fosser en Josep Gual. Gratis varen dur 180 carretades de cantons, mitjans, pedres, calcs, teules i altres materials per passar l'obra avant i se va acabar dita obra el 31 de Desembre de 1864, gastant-se en ella 2.147 lliures, 7 sous i 6 diners. Dia 7 de març de 1865 va fer una ventada tan furiosa que va tomar tota la definició de la façana del cementeri, rompent 13 bigues de la teulada i 6 de la sala i el celràs i més de 600 teules. Abans era dita façana de cantons de Muro però en vista que no tenia fermesa bastant per resistir en els contratemps, se va fer després de la desgràcia de paredat i se va gastar per compondre'l 93 lliures, 18 sous i 6 diners. Els xipresos foren sembrats als darrers dies de gener de 1861. Dia 17 de maig de 1863 va ésser beneït el Sant Crist que se venera en el cementeri. Durant el matí hi va haver ofici i sermó a la Parròquia i, el capvespre, hi hagué processó amb el Sant Crist acompanyant-lo al cementeri, a la qual processó hi assistiren més de cinc mil persones, ja d'Inca, ja de pobles veïnats. A 1867 se posaren les barreres de ferro de set quintars i setze lliures de pes, les quals a raó de 3 sous la lliura valgueren 507 lliures i 8 sous. Les va fer mestre Bartomeu Pons, ferrer de Ciutat i habitador a Inca. L'ajuntament per fer l'obra del cementeri donà 300 lliures i els comissionats, amb deu joies que rifaren, tengueren de net pel cementeri, 377 lliures. A 1868 se resolgué fer de pedreny viu els baixos de la façana del cementeri i tan sols el pedreny costà 81 escuts, o sia 60 lliures i 15 sous."

37

Cafeteria & Restaurante Roman 7

Pol. Ind. Can Matzen

Carer di Ustrop

T. B. C. B.

Carer di Matzen

Carer di Du Janna

Carer di Camp

Carer di Rouska

Carer di Rouska

Carer di Rouska

Carer di Rouska

Carer di Rouska

Carer di Rouska

Carer di Rouska

Carer di Rouska

Carer di Rouska

Carer di Rouska

Carer di Rouska

Carer di Rouska

Carer di Rouska

Carer di Rouska

Carer di Rouska

L'EDITA:

Ajuntament d'Inca

HI COL·LABOREN:

Centre
de Professorat
Inca

FUNDACIÓ CULTURAL
esconvent

GRUP SERRA

COMISSIÓ CIENTÍFICA
DE LES JORNADES
D'ESTUDIS LOCALS D'INCA